

IZABELA SIKORSKA

SPRAWOZDANIE Z BADAŃ WYKOPALISKOWYCH PRZEPROWADZONYCH W GNIEŹNIE W 1965 ROKU

W 1965 roku kontynuowano badania wykopaliskowe na stan. nr 15, gdzie w ubiegłym sezonie nie udało się dokończyć eksploracji wykopów. Stanowisko to znajduje się w obrębie grodu książęcego, na południe od murów kościoła Św. Jerzego. Już w poprzednim sezonie w środkowej części wykopu odsłoniliśmy część absydy kaplicy Św. Stanisława, pochodzącej z XVI wieku, a w północno-wschodniej części wykopu fragmenty wczesnośredniowiecznego wału obronnego.

W tegorocznych badaniach dotarto do calca, który wystąpił na głębokości ok. 260 do 590 cm poniżej dzisiejszego poziomu. Pozwoliło to stwierdzić, że w południowej części grodu teren był znacznie obniżony. Różnica poziomów na przestrzeni 5 m wynosi około 3 m.

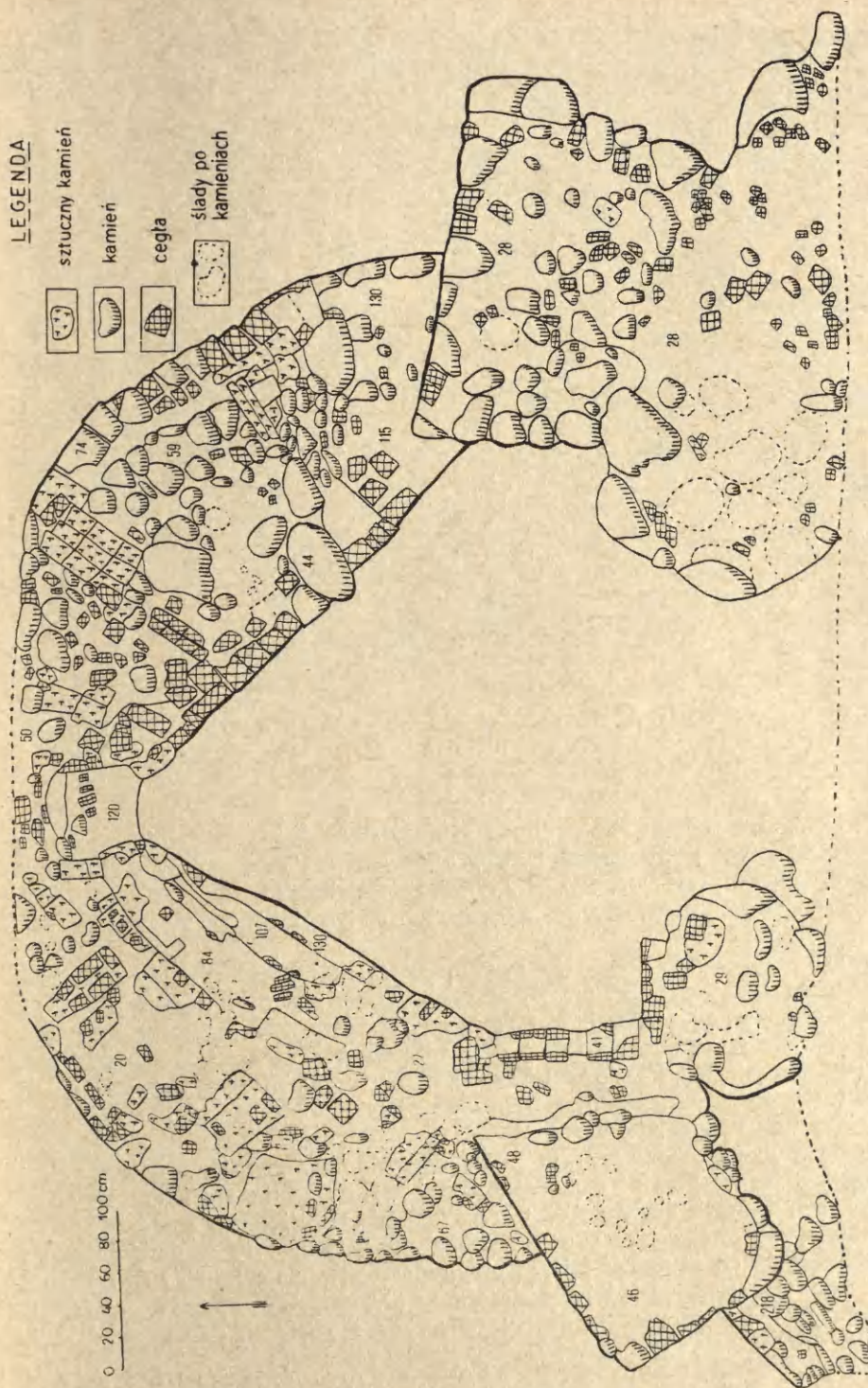
Warstwy kulturowe dochodziły do stoku wzgórza. W obrębie wykopu znalazły się warstwy średniowieczne, przy czym najstarsza pochodziła z przełomu XIII/XIV w., natomiast w najmłodszej wystąpiło cmentarzysko z XVI—XVII w.

W południowo-wschodniej części wykopu, na małej przestrzeni, uchwycono warstwę wczesnośredniowieczną. Zalegała ona pasem szerokości ok. 20 cm, na głębokości 490—500 cm poniżej obecnego poziomu. Ponieważ warstwa ta nie dostarczyła żadnych zabytków, chronologię jej można określić na podstawie stratygrafii.

W północno-wschodniej części wykopu odkryto dalszą część wału obronnego, otaczającego gród od wschodniej strony. Odsłonięta w tym roku część wału zalegała na głębokości 185—200 cm, a spód jego sięgał do głębokości około 295 cm. Można było stwierdzić, że wał został przecięty wkopem pod fundament absydy. Wał jest zbudowany z drewna i piasku. W górnej części zachowały się bardzo nikiłe ślady drewna, natomiast w dolnej części można było wyróżnić 3 warstewki drewna ułożonego w poprzek wału, następnie 5 wzdłuż biegu wału, a najniższa znów była ułożona poprzecznie. Nieregularny układ warstewek można wyjaśnić tym, że odsłonięta część wału, stanowiąca jego wewnętrzną ścianę, została zbudowana na stoku wzgórza. Udało się stwierdzić, że ściana wału pokryta była warstewką gliny (nie zawierającej zabytków) o miąższości 20—30 cm. Chroniła ona wał przed pożarem.

W czasie tegorocznych badań odsłonięto także dalszą część absydy kaplicy św. Stanisława (ryc. 1). Stwierdzono, że fundament absydy sięga w północnej części do głębokości około 340 cm, natomiast w południowej części wykopu sięga do głębokości około 540 cm poniżej dzisiejszego poziomu, a więc jest zawsze osadzony na calcu. Należy również zwrócić uwagę na to, że nawet w najniższych partiach fundamentu obok kamieni występują cegły (ryc. 2).

Ryc. 1. Gniezno, stan. 15. Ar 22 i 26. Rzut poziomy absydy kaplicy Św. Stanisława

Rys. I. Sikorska

Ryc. 2. Gniezno, stan. 15. Ar 26. Zewnętrzna ściana muru absydy kaplicy Św. Stanisława

Fot. Z. Różański

Przy zewnętrznych murach kaplicy wystąpiły ślady dawniejszych badań (z okresu międzywojennego i powojennego), przy czym jak wynika z zachowanych śladów, wykopy badawcze przy murach sięgały tylko do głębokości około 250 cm poniżej obecnego poziomu. Dalsze, głębiej zalegające warstwy kulturowe dochodzą ściśle do fundamentu.

Wewnątrz absydy znajduje się ceglana posadzka, którą częściowo rozebrano celem przebadania warstw kulturowych zalegających pod nią. Posadzka była ułożona na warstewce piasku, w której znalazły się fragmenty ceramiki pochodzącej z XV wieku. Dalsze warstwy miały nawiązania do warstw odkrytych na zewnątrz budowli i podobnie jak i one zawierały ceramikę średniowieczną z nieznaną domieszką ceramiki wczesnośredniowiecznej. Najstarszą warstwę na omawianym odcinku można datować na XIV wiek.

Wydaje się, że posadzka odkryta w tej absydzie nie wyznacza poziomu użytkowego kaplicy, lecz należy do nisko sklepionej krypty. Zdają się o tym świadczyć boczne ściany, których układ cegieł narzuca możliwość istnienia sklepienia.

Wyniki przeprowadzonych badań wykopaliskowych na tym stanowisku pozwoliły stwierdzić, że chcąc poznać bliższe okoliczności powstania kaplicy Św. Stanisława oraz wnętrze siedziby książęcej należy w przyszłości wyznaczyć wykopy badawcze na północ i południe od obecnie przebadanego terenu.

*Pracownia Archeologiczna IHKM PAN
w Gnieźnie*

IZABELA SIKORSKA

REPORT ON THE 1965 EXCAVATIONS IN GNIEZNO

The excavation of site 15 was begun in 1964 and continued during 1965. The site lies on the Lech Mountain, in the area of the prince's castle.

The southern part of the castle area appeared to be much lower. Cultural layers reached down the slopes of the hill. The excavation has revealed medieval layers, the oldest dating to the turn of the 13th/14th centuries, and the youngest containing burials of the 16th-17th centuries. Slight traces of an early medieval layer occurred at the depth of 490—500 cm in the south-eastern part of the trench. The layer contained no artifacts, but its date was determined by stratigraphy.

Further parts of the early medieval rampart which surrounded the castle on the east side were revealed. The top of the rampart occurred at the depth of 185—200 cm, while its base reached to the depth of 295 cm. To protect the rampart from the fire, its slopes were covered by a layer of clay.

We continued to examine the apse of the 16th-century chapel dedicated to St. Stanislaus (fig. 1). The chapel foundations made of stone and brick overlay primary ground (fig. 2).

In order to study underlying layers, the brick floor of the apse was partly removed. It was possible to correlate these layers with those which occurred outside the building. The oldest dated from the 14th century.

In order to examine the enclosure, it is intended to locate future trenches north and south of the explored area.